నీ ఋణం తీర్చుకున్నా

విశ్వనాథ సత్యనారాయణగారు

౧

సూర్యనారాయణ భోజనము ముందర కూర్చున్నాడు. మీనాక్షి నేతిగిన్నె పట్టుకొని, వంటయింటి ద్వారబంధం దగ్గర నుంచుంది. సూర్యనారాయణ పరిశోధనం చెయ్యబోతూ 'కృష్ణమూర్తియేడీ?' అన్నాడు. కృష్ణమూర్తి [illegible] తొంగి చూశాడు. సూర్యనారాయణ నవ్వి 'రా, నాయనా! అన్నం తిందువుగాని రా!' అన్నాడు. కృష్ణమూర్తి సంకోచించాడు.

సూర్య—రా! [illegible]!

కృష్ణమూర్తి—[illegible] పెట్టి మళ్లీ మొగం చాటుచేసి [illegible] న్నాడు.

సూర్య—రా! నాయనా! రా! (భార్యతో) తీసుకురావే నువ్వు.

మీనాక్షి కృష్ణమూర్తిని ఎత్తుకువచ్చి, సూర్యనారాయణదగ్గర కూర్చుపెట్టి వెండి గిన్నెలో అతనికి వేరే కలిపి పెట్టింది.

సూర్యనారాయణ—నెయ్యివేసి కలిపి నోట్లో పెట్టనా!

కృష్ణ—నే తీసుకుంటా.

మీనాక్షి—'నువ్వే తీసు[illegible]

[illegible]

మూర్తీ! తాంబూలం వేసుకుంటావా' అన్నాడు.

కృష్ణ—'ఊఁ! వేసుకుంటానూ!' అని దీర్ఘంతీశాడు.

సూర్యనారాయణ [illegible] సగం అతని నోట్లో పెట్టి తామలపాకు సున్నం రాచి అందిస్తూ 'నీపేరేమిటి!' అన్నాడు.

కృష్ణ[illegible]

సూర్య—మీ నాన్న పేరు?

కృష్ణ—వెంకటేశ్వర్లుగారు.

సూర్య—ఊఁ! మీ అమ్మ పేరో?

కృష్ణ—అనసూయ.

సూర్య—'అల్లాగటోయి' అని సంతోషించినాడు. ఈ రీతిగా ఆ కుర్రవాడిచేత పేర్లు చెప్పించటం, సంతోషించటం రోజుకు పదిసార్లు. అది ఎప్పటికప్పుడే కొత్త.

ఇంతలో భోంచేసి వేంకటేశ్వరరావు వచ్చి కొడుకుని చూచి 'ఎక్కడ అన్నం తిన్నావురా' అన్నాడు.

కృష్ణ—వీళ్లింటో.

వేంక—వాళ్లింటో భోంచేస్తారా!

కృష్ణ—ఏం భోంచేస్తే? అన్నాడు కనుబొమ్మలెత్తి ముఖం అడ్డంగా తిప్పుతూ—

వేంక—అమ్మ కొడుతుంది! ఊఁ.

సూర్య—'ఎందుకు కొడుతుంది' అను.

కృష్ణ—'ఎందుకు కొట్టుం[illegible] కొ[illegible].' ముగ్గురూ కలిసి నవ్వారు.

వెంకటేశ్వరరావూ సూర్యనారాయణా ఇద్దరూ ఒం[illegible]రులో ఒకింట్లోనే అద్దెకి వున్నారు. వెంకటేశ్వరరావు కలెక్టరాఫీసులో గుమాస్తా; సూర్యనారాయణ హైస్కూలులో మాస్టరు.

సూర్యనారాయణకు బిడ్డలు లేరు. వెంకటేశ్వరరావు[illegible] [illegible] కొ[illegible]. ఇద్దరూ ఒక టటయితే [illegible] [illegible] [illegible].

సూర్యనారాయణ భార్య [illegible] [illegible]న్నది. బిడ్డలు లేరు. అందుచేత ఆ భార్యభర్త[illegible] కృష్ణ[illegible] అని అపేక్ష. కృష్ణమూర్తి [illegible] అంటే [illegible]. కృష్ణమూర్తి [illegible] సూర్యనారాయణ [illegible]కుంటే [illegible] సూర్యనారాయణ [illegible]

[illegible]

అమిత ప్రేమ. వెంకటేశ్వరరావుకన్న సూర్యనారాయణ ధనవంతుడు. వేంకటేశ్వరరావుకు ఉద్యోగమే ఆధారము. సూర్యనారాయణకు తెనాలివేపున పాతిక ఎకరాల సుక్షేత్రమైన [illegible]లముంది. అనసూయకన్న మీనాక్షి అందగత్తె. చదువుకుంది. సూర్యనారాయణ విద్యాధికుడు. బి. ఏ. యల్. టి.; యం. ఏకి చదువుతున్నాడు. వెంకటేశ్వరరావు స్కూల్ ఫైనల్ ప్యాసయినాడు. మీనాక్షికీ సూర్యనారాయణకి సంతానమే తక్కువ. వాళ్లకి కృష్ణమూర్తిని చూస్తే తమబిడ్డే అనిపించింది. ఏ జన్మాంతర వాసనో, మీనాక్షీ సూర్యనారాయణలు పండుగని బిడ్డని మధ్యపడుకోపెట్టుకుని మాటలు చెప్పించుకుని నవ్వుకుంటారు. సంతోషపడతారు. అతనికి ఉక్కిరిబిక్కిరి అయ్యేటట్టుగా కౌగిలించుకుని ముద్దెట్టుకుంటారు. కొడుకు కోసం అనసూయ వస్తే మీనాక్షి లేచి అబ్బాయిని తల్లికిస్తుంది.

కృష్ణమూర్తికి మూడేళ్లు వెళ్లినై. ఎడపిల్ల లేదు గనుక పాలు తాగుతూనే వున్నాడు.

సంవత్సరాది పండుగవస్తే సూర్యనారాయణ కృష్ణమూర్తికి మూడుకాసులు పెట్టి మెడలోకి సన్నని బంగారు గొలుసు చేయించాడు. మీనాక్షి పూలుతో రుమాలు నేసి కుర్రవాడికి కప్పింది. పండగనాడు మీనాక్షి కుర్రవాణ్ణి అలంకరించి కృష్ణమూర్తివేషం వేసింది. నెత్తిమీద నెమలికన్నులు, మొగాన నల్లనినీలువుబొట్టు పునుగుతో. సూర్యనారాయణ ఎత్తుకుని బజారు వెళ్లాడు. అందరూ పిల్లవాణ్ని కళ్లారా చూచినవాళ్లే.

మళ్లీ యింటికి వచ్చేటప్పటికి పిల్లాడికి ఆర్చి దిష్టికొట్టింది. కుర్రవాడు రెండురోజులు లేవలే.

మీనాక్షీ సూర్యనారాయణలు అమిత [illegible]. కృష్ణమూర్తి తల్లిదండ్రులను [illegible]యినారు. సూర్యనారాయణ కృష్ణమూర్తికి [illegible] రెండువందల [illegible]. వెంకటేశ్వరరావులు [illegible]. [illegible] యిచ్చి [illegible] రాత్రిళ్లో యిష్టం[illegible].

[illegible]

కృష్ణమూర్తికి వంకవస్త్రాలు, పన్నీటిపూరేలు, మల్లె పూవండలు, మామిడిపళ్లు మర్బతులు, సంపూర్ణ. గంధం పూసి, పక్కమీద మల్లెపూలు చల్లి కుర్రాణ్ణి పడుకో పెట్టి మీనాక్షి విసురుతుంది.

ఇంట్లో పిల్లిమూతలు పడరోస్తోందని ఆవిడ కొంచెం లోపలికివెళ్లినా కృష్ణమూర్తి యెండలోకి పరుగెత్తు తాడు. ఆవిడవచ్చి యితన్ని వెతికి మళ్లీ శుశ్రూష.

ఒకరోజున సాయంత్రం దొడ్లో కొబ్బరిచెట్టుక్రింద పిల్లాడు ఆడుకుంటున్నాడు. ఎక్కడిదో గేదెవచ్చి తొక్కేదయింది. అనసూయ లేవనేలేదు. మీనాక్షి ఎంతో ఆదుర్దాతో లేచివెళ్లి పిల్లాణ్ణి ఛప్పున ఎత్తు కుంది. వాడు కిలకిలా నవ్వాడు.

అనసూయ అందికదా—'ఛలనాకేమమ్మా' అక్కయ్యా!' అని మళ్లీఅంది. 'ఏమమ్మా అక్కా! నీకమువున ఒక కొడుకుపుడితే మాఅబ్బాయిమీద నీకింతప్రేమ వుం టుందా?'

మీనా.—నాకు బిడ్డలెందుకులే. కృష్ణమూర్తిని నీవు నాకిచ్చేద్దూ. (కృష్ణమూర్తితో) నాయనా! నీవు నా దగ్గరుంటావా! మీఅమ్మదగ్గర కెళతావా!—

కుర్ర—నీదగ్గరే వుంటా.

సూర్యనారాయణకు వేసవికాలపు సెలవలొచ్చాయి. వాళ్లవూరు గుడివాడసీమలో ఒకపల్లెటూరు. అక్కడ సూర్యనారాయణకు ఒకకొబ్బరితోట మామిడితోటా వున్నై. అందులో చాలాచల్లగా వుంటుంది. వేసవి

కాలం సెలవులు సామాన్యంగా అతనికి అక్కడ గడుస్తై. సెలవులు శుక్రవారం నాడుసాయంత్రం ఇచ్చారు. శని, ఆది, వుండి సోమవారం పోదామనుకున్నారు. భార్యాభర్త లిద్దరూ కుర్రవాణ్ణి వదలి పెట్టలేక పోయినారు. రేపంటే రేపని వారంరోజులు గడచినై. వెంకటేశ్వ ర్రావుకి కలెక్టరాఫీసు ప్రత్యేకంగా. అది యామలోకం వర్కీసు. పోస్టాఫీసు, ఇకే. అందుకే సెలవులు లేవు. శమవ్వూరు తీసుకువెళదామన్నా

మీనాక్షి 'కుర్రవాణ్ణి తీసుకువెళదా' మన్నది. భర్త, 'వాళ్లు పంపిస్తారా' అన్నాడు. నాలుగురోజులు ఈ మథనపడ్డారు.

చిట్టచివరకు కుర్రవాణ్ణి తీసుకువెళ్లటం ప్రారంభించారు. అటు వెంకటేశ్వ ర్రావు ఒప్పుకోరు వాడైదు రోజులు పిల్లవాడ్ని ఇవ్వను ఏమీ అంటే పెంచుకున్నాను వాడుకోటం ఇష్టంవుంటేకాదు ఏమీ అనలేక. అప్పుడు వాడికి సమస్యయిం వాడు [illegible] సూర్యనారాయణా.

[illegible] నాయనా' [illegible] వుంటావా

తండ్రీ' అంటే 'వుంటాను' అని, ఎన్నిసార్లడిగినా యిట్లాగే చెబుతాడు.

రైలుకు బండివెళుతోంటే కుర్రవాడు తల్లిదగ్గరకే వచ్చాడుకాదు. వాడికి బండిసరదా. సర్రుప్రబండి పరుగెత్తుతోంటే సంతోషం.

'అక్కయ్యా! కుర్రవాడు జాగ్రత్త' అని వొక వంద సార్లు చెప్పింది అనసూయ. వెంకటేశ్వర్రావు రైలు దాకావెళ్లి రైలు కదిలేంతరువాత యింటికి వచ్చాడు.

నందవూరు ఆపేనా [illegible] పోయినారు [illegible] దుకు. అందులో పల్లెటూరుగానేను. పల్లెటూళ్లలో ఉద్యోగస్తులంటే చాలా గౌరవం. మాస్టరంటే అంత గౌరవం లేదుగాని సూర్యనారాయణకి నూరురూపాయీలు జీతంగనుక అది కొంతమట్టుకు ఫరవాలేదు.

కుర్రవాడికి మళ్లీ దిష్టికొట్టింది. మరునాడు జ్వరం వచ్చింది. మూడవరోజున తగ్గింది. కుర్రవాడు 'అమ్మేదీ' అన్నాడారోజున. మళ్లీ మరచిపోయినాడు. నీళ్లమూరటంకల్లా, కొబ్బరికాయల ఎడనీరుతాగటంకల్లా అయినో నాకు కుర్రవాడికి జలుబుచేసింది. పూజారి వెంకయ్యను పిలిచి చూపించారు. [illegible] ఏమిటేమిటి ఒక మాత్ర యిచ్చి పోయినాడు. మానికొండనుంచి సాయిబులు మామిడికాయలు అమ్మొస్తారు. నాజూకుబసనులు కోసి ముక్కలు పెట్టారు కుర్రాడికి. జలుబుమీద దారుణం చేసింది. పదిరోజుల్లో పిల్లాడికేం బాగుండలేదు. మీనాక్షి తొందరపడ్డది. పిల్లాడిని తీసుకుపోదాం పదండీ అంది. ఆ రోజున నవమి శనివారం. ఏదో [illegible]కేశవ స్థలాన్ని [illegible] తగాదా వుంటే "రేపు వెళ్దాం" అన్నాడు సూర్యనారాయణ. మర్నాడూ [illegible] పోయింది. ఆదివారంనాడు రాత్రి పిల్లవాడికి [illegible]ంది. రాత్రి నిద్దర్లో లేచి 'అమ్మా! [illegible]! [illegible]! తీసుకుపో' అని [illegible]. 'నా [illegible]' అని [illegible] మీ [illegible]

[illegible]

రావుకి టెలిగ్రాము కొట్టాడు. మీనాక్షి కన్నీరు మున్నీరుగా ఏడుస్తోంది. తొందర పడుతూంది. ఏడుపు ఆపుకుంటుంది. పిల్లవాణ్ణి మాటిమాటికి ఏమిటో పలకరిస్తుంది. కుర్రవాడికి సకలవిధశుశ్రూషలు చేస్తుంది. వైద్యుణ్ణి యింటికి వెళ్లనియ్యక ఆరాత్రంతా, మందులు పోస్తునే వున్నారు. సూర్యనారాయణ నిస్త్రాణుడై పోయినాడు. ఈ అప్రతిష్ఠ యెట్లాగా అనుకున్నాడు. అనేది [illegible] ప్రాణాలు లేచిపోయినై.

కుర్రవాడు మీనాక్షి కాళ్లలోనే చంద్రాస్తమానం వేళకి చనిపోయినాడు. మరునాడు తెల్లవారింది.

పదిగంటలైంది. వెంకటేశ్వర్రావు రైలుమీద రాలేదు. మీనాక్షికి స్మృతి తెలియదు. వీధి అరుగు మీద సూర్యనారాయణ శవంవలె కూర్చుని సందుతిరిగి యెవర్లో స్తున్నా వెంకటేశ్వర్రావేమోనని చూస్తున్నాడు. వెంకటేశ్వర్రావు రాలేదు.

'ఇక చూశిమాత్రం ఏంలాభం. సాయంత్రం రైలుమీద వస్తాడేమో. ప్రొద్దు కూకుతుంది. అందాకా రాత్రి పోయిన పిల్లాణ్ణియింట్లో పెట్టుకు కూర్చుంటామా' అని సూర్యనారాయణ బంధువులు పిల్లవాణ్ణి తీసుకుని వెళ్లి పారవేసి వచ్చారు. పిల్లవాణ్ణి తీసుకు వెళుతోంటే మీనాక్షి ఊరుబయటిదాకా బిగ్గరగా యేడుస్తూ వెళ్లింది. అక్కడనుంచి ఆవిణ్ణి బలవంతాన తీసుకు వచ్చారు.

రోజల్లా మీనాక్షీసూర్యనారాయణలు భోజనమే చెయ్యలేదు ఆనాడు అతి తీక్ష్ణంగా ఎండ కాసింది. వడబాగా కొట్టింది. ప్రొద్దు కూకేటప్పటికి అనసూయా వెంకటేశ్వర్రావులు వచ్చారు.

ప్రొద్దుటినుంచీ సూర్యనారాయణ [illegible] కూర్చున్నవాడు కూర్చున్నట్టే వున్నాడు. [illegible] మహాదుఃఖముచేత అప్రతిష్ఠ [illegible] వయ్యాంమొఖుం పడ్డది.

వెంకటేశ్వర్రావు [illegible]

[illegible] యిచ్చేవాడు [illegible] నేనెవడను [illegible] ప్రకోయకాలపుంచేనులు. [illegible] అనుకోలేదు. [illegible] కాలేదు. మీనాక్షి [illegible] అనసూయ వేంకటేశ్వర్రావు [illegible] భయంవేసింది.

[illegible] వేంకటేశ్వర్రావు ఏడుస్తూ—'నా బిడ్డని నేను [illegible] ఎందుకు [illegible]శావు? నువ్వెవడవు నాబిడ్డని [illegible]. నా బిడ్డని నేను చేతులారా తీసికెళ్లి [illegible]! అయ్యో! తండ్రీ!' అని కోపమో [illegible] తెలియకుండా అన్నాడు.

వేంకటేశ్వర్రావు—'దుర్మార్గుడా! యముడివి నువ్వు. నా[illegible] నాకు తే. నాబంగారుతండ్రిని నాకు తే.

సూర్యనారాయణ [illegible] గద్గద స్వరంతో రెండుచేతులూ [illegible] '[illegible]యనా! క్షమించు! తప్పుచేశా! ఈ ఋణం తీర్చుకుంటా! తీర్చుకుంటా! క్షమించు' అన్నాడు.

అనసూయ రోదిస్తూ వచ్చి భర్త [illegible] చూసి 'ఊరుకోండి! వాడికి ఆయుర్దాయం లేకపోతే వాళ్లేం చేస్తారు?' అన్నది. మీనాక్షి సూర్యనారాయణ లకు అప్పుడు చచ్చిపోతే బాగుండు ననిపించింది. భగవంతుడిచ్చిన ఆయుర్దాయం తగ్గించుకొనేందుకు మాత్రం వాళ్లెవళ్లు?

వేంకటేశ్వర్రావుకు మళ్లీ శోకప్రవాహం పొంగివచ్చింది. "ఇదుగో నయ్యోయి! సూర్యనారాయణా! నీవు చదువు [illegible]. నాపిల్లాణ్ణిదాయక [illegible], [illegible]య్యి! అయ్యో! నాకు రత్నాల [illegible]! మళ్లీ అటువంటిబిడ్డని చూడలేనయ్యా! అయ్యో! తండ్రీ! నీవు చచ్చిపోయినా [illegible] బతుకుతున్నాను. ఇదుగో నయ్యోయి! నాబంగారపు తండ్రిని నాకు తే. చచ్చిపోయిన [illegible]య్యా! నేను పాతిపెట్టుకుంటా! [illegible]. నిన్న [illegible]లేదయ్యా! [illegible]!' అని [illegible]—'[illegible] అశక్రుడైపోయి నాడా! [illegible], [illegible], [illegible]య్యా! [illegible] నాబిడ్డని నాకియ్యి!'

పక్కని రోదిస్తున్న [illegible] ఓదారుద్దామని 'నాయనా చచ్చిపోయినబిడ్డని యేం [illegible]?' అన్నది.

వెంక—'ఏం[illegible]! [illegible]కుంటా! [illegible] నా[illegible] చేసేదన్నా నేను [illegible] నాబిడ్డని నేను [illegible]కోవాలేగాని [illegible] నాకే[illegible]!

[illegible] చేస్తున్నా [illegible].

[illegible] వుండుకుండా [illegible] వాళ్లకి [illegible] వేంకటేశ్వర్రావులు వెళ్లి [illegible] పోయినారు. స్మశానందగ్గరకు వెళ్లేటప్పటికి సంధ్యచీకటి.

అక్కడ రెండుపక్కలు తిరుగుతున్నై. భార్యాభర్తలు ఇద్దరూ అక్కడకాసేపు కూర్చుని యేడిచారు. వూరి మునసబు వాళ్ల రైలుదగ్గరకి తీసికెళ్లేందుకు బెనపాలేరుని పంపించాడు. ఇందుపల్లిస్టేషన్ అక్కడికి రెండుమైళ్లుంది. అశోకమూర్తులు స్టేషన్ లోకి వెళ్లారు. రైలొచ్చింది.

సూర్యనారాయణ ఏదో తప్పు చేశాననుకున్నాడు. మీనాక్షిదుఃఖం చెప్పేందుకు వీలులేదు. వాళ్లిద్దరికి నిద్రాహారాలు లేవు. సూర్యనారాయణ నెలరోజులైం తరువాత బయటికి వచ్చాడు. చిక్కిశల్యమైనాడు. మీనాక్షికి నిరంతరశోకంచేత కళ్లుజబ్బుచేసినై. రెండు నెలలైంది; కళ్లు ఎక్కువ చేసినై. శెలవులైపోయినై. సూర్యనారాయణ ఉద్యోగానికి రిజిగ్నేషన్ ఇచ్చాడు. 'మళ్లీబందరుఏమొగం పెట్టుకువెళ్లను' అని ఏడిచాడు. కుర్రవాడి నగలన్నీ ఇన్సూర్ చేసి వేంకటేశ్వరరావుకి పంపించాడు సూర్యనారాయణ. వేంకటేశ్వరరావు తిరగగొట్టాడు. అవి అట్టాగే ముడుపు అల్లే పెట్టెలో వున్నై.

వెంకటేశ్వర్రావుకి సూర్యనారాయణకి విరోధం వచ్చిందా అన్నట్లుంది. వేంకటేశ్వర్రావు పేరుచెపితే యితనికి భయం. సూర్యనారాయణ క్రాపింగుపోయింది. తెల్లబట్టలు, కోట్లుఅన్నీ సన్నగిల్లినై. గోష్పాదం అంత జుట్టు. తెల్లవారుకడ కోడికుయ్యటంతోటే లేస్తాడు. రెండుజాము లయ్యేవరకు అనుష్ఠానం. నెలకి పదిహేను రూపాయిలుఇచ్చి ఒకబ్రాహ్మణ్ణి పిలిపించి నమకచమకాలు శ్రీసూక్తం పురుషసూక్తం నాలుగుపనసలు చెప్పించుకున్నాడు. రతీమన్మథులల్లెవుండే మీనాక్షీ సూర్యనారాయణ లిప్పుడెట్లున్నారు! మీనాక్షి ఆ [illegible]పోయింది. సూర్యనారాయణ ఆ వుత్సాహం [illegible]యింది. వాళ్లకి మునపటి ఆరోగ్యమూ లేదు.

కాలం [illegible]. రెండుసంవత్సరాలైంది. వేంకటేశ్వర్రావుకి [illegible] పుట్టింది. వాళ్లశోకం ఆపిల్లని [illegible].

౨

[illegible]

పాడయిపోయినై. సరిగా తోటలకి నీళ్లుతోడించక పోవటంచేత వానిమీద ఫలసాయం ఏమీరావటంలా. సూర్యనారాయణ పొలాలుచేసే రైతులు మక్తాధాన్యం సరిగ్గా కొలవక మా కక్కరలేదని భూమి వదలిపెట్టి యింకెవరిని రైతుని కుదరనివ్వక పల్లెటూళ్లల్లో డబ్బుగల రైతులు భూమిగల బ్రాహ్మణులను ఎన్ని చిక్కులు పెట్టాలో అన్నీ పెటుతున్నారు. ఇంకా అనేక కారణాలచేత సూర్యనారాయణ మళ్లీ వుద్యోగంచేస్తే బాగుండు ననిపించింది. ఉన్నవూరుగదా అని బందరు స్కూళ్లలోనే పెట్టాడు అర్జీ. కాలేజీలో యిచ్చారు వుద్యోగం. భార్యతో వచ్చాడు. వేరే యెక్కడో వున్నాడు. ఒక రోజున సాయంత్రం వేంకటేశ్వర్రావు సూర్యనారాయణా బజారులో కలుసుకున్నారు. సూర్యనారాయణ మొగం వాల్చుకున్నాడు. వేంకటేశ్వర్రావు పలకరించి యేదోమాట్లాడి 'మా అమ్మాయిని చూచిపోదురుగాని రేపెప్పుడన్నా రండి' అని చెప్పాడు. 'వదినెగారు వచ్చిందా' అని అడిగాడు. అవ్వాళ రాత్రి వేంకటేశ్వర్రావు సూర్యనారాయణ కనపడ్డాడని భార్యతో చెప్పాడు. 'వూళ్లో మళ్లీ మాస్టరుచేస్తున్నాట్ట. ఆ పేటలో వున్నారట. మీనాక్షమ్మగారితో నే వచ్చాట్ట' అని.

అనసూయకు మీనాక్షిని చూద్దామనిపించింది. వాళ్లెక్కడున్నారో కనుక్కొని నాలుగు రోజులైంతరువాత చూట్టానికి వెళ్లింది. ఇద్దరూ కొంచెం కంట తడిపెట్టుకున్నారు. బాగానే మాట్లాడారు.

మాటల సందర్భంలో మీనాక్షికి అయిదోనెల అని తెలిసింది.

అనసూయ వెళ్లిపోయేటప్పుడు 'మా రెండోభాగంలో ఎవళ్లో అరవవాళ్లున్నారు. [illegible]. వట్టి అనాచారంగా వుంది. [illegible] అయిందట. వెళతారు. [illegible]! [illegible]!' అని చెప్పింది.

మీనాక్షిని [illegible] సూర్యనారాయణ [illegible] వున్నాడు.

వేంకటేశ్వర్రావు [illegible]

[illegible] తలవంచుకునే పూర్చు న్నాడు [illegible].

[illegible] 'పోయినవాడు పోయి వాడు [illegible] ఎందుకు. వాళ్లుమాత్రం చంపా [illegible]. [illegible] వాళ్లింత ప్రేమగా [illegible]. [illegible] వాడు వాళ్లబిడ్డేగాని మనబిడ్డ [illegible]' అని అనుకున్నారు అనసూయా వేంకటేశ్వర్రావులు.

సూర్యనారాయణకి జ్వరంవచ్చింది. హోటలులో పథ్యం పానం సరిగా జరగలే. వేంకటేశ్వర్రావు బలవంతం మీద అతన్ని యింటికి తీసుకువచ్చాడు. నాలుగు రోజు లున్నాడు.

పురుడుపుణ్యం వెళ్లింది. మీనాక్షిని తీసుకురావాలి. మునపటియిల్లు వదలిపెట్టారు. ఇల్లీ యిల్లు ఎక్కడా కుదరలే. చివరకు వెంకటేశ్వర్రావు బలవంతంమీద వేంకటేశ్వర్రావు యింట్లోనే రెండోభాగంలోవుండేట్టు నిర్ణయించారు.

మీనాక్షికి మగపిల్లవాడు. మూడుమూర్తులా కృష్ణమూర్తే. మీనాక్షిమనసులో అనుకుంది. పైకిఅనలేదు. మీనాక్షీసూర్యనారాయణలు తమ కుర్రవాడితో వచ్చి ఆయింట్లో కాపురం [illegible]. సంవత్సరం గడిచింది. రెండేళ్లు గడిచాయి.

పిల్లవాడు [illegible] అను కున్నారు. [illegible].

సూర్యనారాయణ [illegible] యీకుర్రవాడికి పెట్టాడు.

మీనాక్షికిగాని, [illegible] అంత శ్రద్ధలేదు. కుర్రవాడు [illegible]. ఒక రోజున కుర్రవాడు [illegible] నాడు. మీనాక్షి కదలకుండా [illegible]. [illegible] తీసుకువచ్చింది.

అనసూ—ఏమమ్మా ! పిల్లవాణ్ణి తియ్యవేం.

మీనా—ఏమో మనం పట్టుకుంటే బతుకుతాడా; వాడి ఆయుర్దాయంవుంటే వాడే బతుకుతాడు.

మీనాక్షి మనస్సు ఈ ఒక్కవిషయంలోనేకాదు అన్నివిషయాల్లోనూ యిప్పుడిట్లాగే వుంది.

పిల్లవాడికి మూడోయేడు వెళ్లి నాలుగోయేడు వచ్చింది. పిల్లవాడికి పుట్టినపండగచేద్దామనే లేదు మీనాక్షికి. అనసూయ బలవంతాన తలంటిపోసింది.

వర్షాకాలం వచ్చింది. వానలు నాలుగు రోజులు తియ్యకుండా కురిసినై. బందరులో ఎప్పుడూ తుఫానువస్తుం దని భయమే. రాత్రిళ్లు సముద్రధ్వని హోరుమని విన పడుతుంది.

కృష్ణావధాన్లు రెండు రోజులు నలతగా వున్నాడు. పడిసెంపట్టింది. ఒళ్లు వెచ్చగావుంది. మీనాక్షి వూరు కుంది.

అనసూ—పిల్లవాణ్ణి డాక్టరుకి చూపించకుండా వూరు కుంటారేం ?

మీనా—ఏదో కొంచెం పడిసెంపడితే డాక్టరెందుకు ?

వేంకటేశ్వర్రావు మర్నాడు డాక్టరుని తీసుకువచ్చి చూపించాడు. డాక్టరు మందిచ్చి పోయినాడు.

మర్నాడు మీనాక్షికి జ్వరం వచ్చింది. సూర్యనారాయణకీ జ్వరం వచ్చింది. వాళ్లేదో తోసుకు తిరుగుతు న్నారు. పిల్లవాణ్ణి [illegible].

కుర్రవాడికి ఆ జబ్బు [illegible]. కఫంమట్టేసి వూపి రాడనివ్వలేదు. కుర్రవాడు రాత్రికి పోయినాడు.

మీనాక్షీసూర్యనారాయణలు కదలలేక పోయినారు.

పిల్లవాణ్ణి [illegible] ఎవ్వరూ కుదరలేదు. [illegible] వేంకటేశ్వర్రావుకి [illegible] లేదు. మీనాక్షికి గాని [illegible] లేదు. [illegible] కొంచెం [illegible] పిల్లవాడికి అంతా [illegible] ఏడ్చింది.

[illegible] మీనాక్షికి ఏడుపు వచ్చింది. సూర్యనారాయణకీ ఏడుపు వచ్చింది.

సూర్య—([illegible]) '[illegible] ! వాడికి వాడూ ఋణంతీరింది కాబోలు. [illegible]

సరిగ్గా అన్నా చూడలేదు' అన్నాడు. ఇంతలో సూర్యనారాయణకళ్లు మెరిసినై. ఏదో భావం వచ్చింది అతని మనస్సులోకి. లేచి నిలుచుని ఆవేశంతో 'వేంకటేశ్వర్రావూ! తీసుకువెళ్లు నాయనా, నీచేతులారా! పారవేశిరా! పిల్లవాణ్ణి ఎదురొమ్మున గట్టిగా అదుముకో, గట్టిగా పట్టుకో! జారిపోతాడేమోసుమా! నీపిల్లవాణ్ణి నేను దాచేశానా! ఇదుగో వాడే మీకు. నీ పిల్లవాణ్ణి నీకిచ్చాను. నాయనా! నీయిష్టం నీవు ఏంచేసుకుంటావో! నీఋణం తీర్చుకున్నా' అని యేమేమో అన్నాడు. వేంకటేశ్వర్రావు కుర్రవాణ్ణి నిశ్శబ్దంగా తీసుకెళ్లాడు.

* * * *

సంవత్సరం గడిచింది. మీనాక్షి పదునారేండ్ల పిల్లవలె వుంది. అనతి [illegible] యిన అందం, ఆరోగ్యం మళ్లీవచ్చినై.

సూర్యనారాయణ నలభైయవయేట్లకే చచ్చిపోయినాడు. అతనికి మళ్లీ బిడ్డలు కలగలేదు.

పశ్చాత్తాపము

వెలగపూడి దానయ్య చౌదరి గారు

క. ఘనదానశీలు [illegible], [illegible]పాలు సుధీవిశాలు సద్గుణజాలుర్
అనుపమ కీర్తివిశాలుర్, గనలి శపించితి నిదేమి కర్మం బకటా!

సీ. [illegible] [illegible]హించి పృథివీపతిగోష్ఠమునుండి ధేనువుర్
[illegible] [illegible] గాచికొనంగలేక [illegible]
[illegible] [illegible] నక్రమబుద్ధి దూలంగా
[illegible] ! [illegible] 'జచీయటం' [illegible].
[illegible] దయంబూని, మెలమి నాదు [illegible]
[illegible]